

Vereniging Leidinggevenden Vlaams Onderwijs vzw
Maatschappelijke zetel: Gentseweg 206, 9120 Beveren
Ondernemingsnummer BE0506937440
RPR Gent, afdeling Dendermonde

Resultaten bevraging

Levensbeschouwelijke vakken

-

september 2023

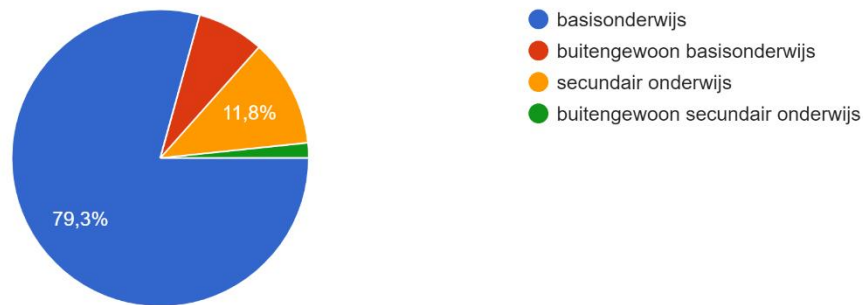
Dimitry Goethals 0485 83 66 54 – info@vlvo.be
Ella Sels 0473 33 26 06 – ella@vlvo.be
www.vlvo.be

In de loop van de jaren kwam de discussie rond de invulling van zedenleer en de diverse godsdienstlessen geregeld terug aan de oppervlakte. Ook recent kwam dit onderwerp terug in de pers. Met deze bevraging heeft VLVO de directies van het basisonderwijs en secundair onderwijs bevroegd over hun visie i.v.m. levensbeschouwelijke vakken.

We kregen 425 antwoorden binnen uit het (buiten)gewoon basis- en secundair onderwijs.

Niveau van je school

425 antwoorden

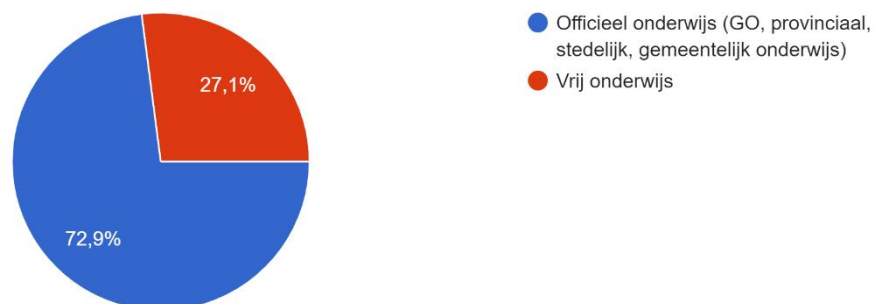

We ontvingen 337 antwoorden (79,3 %) uit het basisonderwijs, 31 (7,3 %) uit het buitengewoon basisonderwijs, 50 (11,8 %) uit het secundair onderwijs en 7 (1,6 %) uit het buitengewoon secundair onderwijs.

Aangezien ons onderwijssysteem een onderscheid maakt tussen officieel onderwijs en vrij onderwijs, maakten we ook voor deze bevraging dezelfde opsplitsing.

Officieel of vrij onderwijs?

425 antwoorden

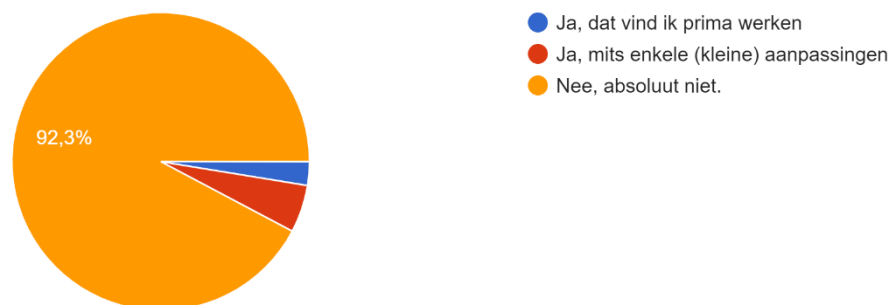
Er kwamen 310 antwoorden (72,9%) uit het officieel onderwijs en 115 (27,1 %) uit het vrij onderwijs.

Officieel onderwijs

Scholen van het gemeenschapsonderwijs, stedelijke, gemeentelijke en provinciale scholen moeten de keuze aanbieden tussen de erkende godsdiensten (de katholieke, de orthodoxe, de protestantse, de anglicaanse, de joodse en de islamitische godsdienst) én niet-confessionele zedenleer (vak dat niet op een godsdienst gebaseerd is).

Wens je het huidige systeem te behouden met de verschillende levensbeschouwelijke vakken (zedeleer, kath. godsdienst, islam, prot. godsdienst, ...)?

310 antwoorden

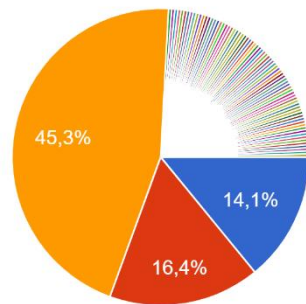
In het officieel onderwijs geeft een absolute meerderheid (286 antwoorden – 92,3 %) aan dat ze het huidige systeem niet wil behouden. Voor 16 directeurs (5,2 %) is het huidige systeem verder te gebruiken, mits enkele aanpassingen. Slechts 8 directeurs (2,6 %) vinden dat het huidige systeem prima werkt.

Directeurs die van mening zijn dat het huidige systeem goed werkt bij hun op school, gaven nog volgende suggesties voor eventuele aanpassingen:

- 1 lestijd per levensbeschouwing, maar ook 1 lestijd overkoepelende levensbeschouwing
- Niet evident in geval van lerarentekort. Mogelijkheid om levensbeschouwingen samen kunnen nemen (bv. katholieken en protestanten)?
- Vrijstelling voor de zwakste doelgroepen moet mogelijk zijn. Het inplannen van deze lessen vergt enorme organisatorische inspanningen qua uurroosters.
- Blokuren i.p.v. 2 keer 1 uur. Dat maakt het voor iedereen overzichtelijker en minder versnipperd.
- meer ruimte voor interculturele lessen waarin leerlingen kennis maken met de verschillende levensbeschouwingen
- duidelijke afspraken rond evalueren en coachen van de leerkrachten.
- De versnippering van opdrachten is een zware belasting voor de schoolorganisatie, maar levensbeschouwelijke ontwikkeling mag een deel van het curriculum blijven.
- Deze bijzondere leerkrachten leveren mooi werk en streven ook hun doelen na met de kinderen.

Waarom vind je een wijziging noodzakelijk?

298 antwoorden

- moeilijk om de juiste leerkrachten te vi...
- moeilijk om de lessen in te plannen
- er zou meer maatschappelijk-filosofisc...
- Dit is een heel jammere invulling van l...
- Alle drie de antwoorden
- Alle drie bovenstaande antwoordmog...
- een schande dat lkn soms maar 1 ll in...
- Levenbeschouwing is wat binnen het...

▲ 1/10 ▼

Een groot deel van de directeurs gaf dus aan dat ze liever niet op de huidige manier zouden verder werken. Er kwamen dan ook veel reacties en suggesties binnen. Hierbij een gebundelde bloemlezing van de meest voorkomende reacties:

- *Er zou meer maatschappelijk-filosofische invulling moeten gegeven worden*
 - 135 antwoorden (45,3%)
- *Moeilijk om de lessen in te plannen*
 - 49 antwoorden (16,4 %)
- *Moeilijk om de juiste leerkrachten te vinden*
 - 42 antwoorden (14,1 %)

Samenvatting van de overige 72 antwoorden (24,2 %), waarbij regelmatig dezelfde conclusies/wensen werden neergeschreven:

- *Combinatie van maatschappelijk-filosofische invulling + moeilijk om lessen in te plannen + moeilijk om leerkrachten te vinden*
- *Ongelijke verdeling aantal leerlingen in de klas*
 - Jammere invulling van lestijden. Soms klas van 1 leerling terwijl in andere klas 25 leerlingen zitten
- *1 vak voor iedereen met sociaal-maatschappelijke invulling en 'samen leren'*
 - Levenbeschouwing voor alle kinderen samen lijkt wel zinvol. Laat ze kennismaken met alle religies en zo respect te hebben voor elkaar. Samen leven-samen leren. Dus niet in aparte vakken per groep...
 - Het lerarentekort in het basisonderwijs zou mee opgevangen kunnen worden door leermeesters levensbeschouwing.
 - de keuze van een levensbeschouwelijk vak in het basisonderwijs is een keuze die veel te vroeg gemaakt moet worden. Liever een andere invulling (burgerschap, maatschappelijke vorming..) in het basisonderwijs en in het secundair onderwijs een levensbeschouwelijk vak waarvoor gekozen wordt in functie van de overtuiging.
 - We voeden kinderen op om samen iets te maken van de toekomst, op cruciale momenten waar er debatten kunnen ontstaan, splitsen we de kinderen op.
 - Er is een grote versnippering van levensbeschouwing wat ook wel eens durft zorgen voor cliëjesvorming/pesterijen. De leerlingen zouden meer gebaat zijn met het

krijgen van waarden/normen/maatschappijvorming/... zonder invloed van eender welke geloofsovertuiging.

- we werken aan integratie, verdraagzaamheid en inclusie om kinderen zoveel mogelijk in klasverband te kunnen werken. Voor levensbeschouwing delen we ze wel in hokjes per soort. Hoe kunnen kinderen dan van elkaar leren en respect hebben als ze niet van elkaar kunnen leren. Niet meer van deze tijd.
- Emotionele weerbaarheid heeft hogere prioriteit dan religie in huidige maatschappij
- Systeem is helemaal achterhaald. Leerkrachten LBV werken in meerdere scholen waardoor lessenroosters onmogelijk te maken zijn. Hierbij moet je dan ook nog vastbenoemde leerkrachten tewerkstellen terwijl het praktisch onmogelijk is. De ene leerkracht LBV heeft een groep van 32 leerlingen, de andere eentje van 2. Voor bepaalde godsdiensten zijn geen leerkrachten te vinden dus hebben deze kinderen geen les. Godsdienstkeuze maar tot 30/6 te wijzigen waardoor ook hier geen enkele flexibiliteit. Er zijn tal van redenen om dit hele systeem grondig te herzien in de huidige samenleving (en voeg daar het lerarentekort nog bij!).
- Liefst een algemeen vak levensbeschouwing/burgerschapsvorming/... We wensen deze lestijden zelf te kunnen invullen!
- LBV afvoeren en vervangen door sport en LEF (cfr. Loobuyck)
- Bij gebrek aan leerkrachten heb ik nu een bachelor orthopedagoge die NCZ geeft. Mij lijkt zij zeer geschikt om maatschappelijk relevante thema's te onderwijzen, hierover in gesprek te gaan met de leerlingen etc...
- *Religie hoort niet thuis tijdens de schooluren*
 - Religie hoort in de privé-sfeer thuis.
 - Levensbeschouwing buiten de schooluren aanbieden. Onderwijstijd gebruiken voor andere vakken zoals Nederlands.
 - Laat LBV een naschoolse activiteit worden. Gebruik de soms erg goede leerkrachten om culturele initiaties te geven op school, of om talentontwikkeling te bevorderen (vooral dan niet-schoolse talenten: groenzorg, muvo, programmeren, ...)
 - laat ouders godsdienstonderricht geven, de 2 vrijgekomen uren kunnen benut worden voor andere zaken en er komen heel wat leerkrachten vrij
 - Invulling van de vrijgekomen lestijden volgens de noden van de leerlingen door experts zoals logopedisten, ortho, meer sport, DKO.....deze uren kunnen dan door de leerkrachten gebruikt worden om op school te werken, te overleggen, planlijsten te verminderen
 - Geloofsovertuigingen = privé.
 - Geen kerntaak van de school om een Godsdienst te onderwijzen.
 - Een levensbeschouwelijk vak onderwijzen, vind ik niet de taak van het onderwijs. Dit behoort tot de opvoeding van het kind binnen een gezinscontext. De leerkrachten die daardoor vrij komen, kunnen voor een deel het huidige leerkrachtentekort mee oplossen. Zij kunnen een andere lesopdracht opnemen of een assistent-leerkracht worden.
 - We merken ook dat doorheen de jaren de echte gelovige ouders op zaterdag hun kinderen naar deze levensbeschouwelijke lessen sturen. De ouders hechten hieraan veel meer belang dan wat op school gebeurt tijdens deze lessen.
 - Laten we ons focussen op onze kerntaak en geef ouders hierin de verantwoordelijkheid.
 - Onze maatschappij beweert een scheiding van kerk en staat te handhaven. Dan lijkt het me logisch dat ook de godsdiensten uit het dagonderwijs gehaald worden. Onderricht in de eigen levensbeschouwing kan, net als andere keuzes die ouders maken voor de brede ontwikkeling

van hun kind (vb. kunstacademie, jeugdbeweging, ...), gegeven worden in de vrije tijd voor wie ervoor kiest. Ik ben ervan overtuigd dat de keuze ook veel bewuster zal zijn.

- Levensbeschouwelijke vorming is een zaak van de instanties zelf (kerkgemeenschappen, vrijzinnige centra, ...), geen maatschappelijke taak meer voor het onderwijs.
- *Organisatie*
 - De puzzel (organisatie) maken wordt te moeilijk de laatste jaren en is niet meer haalbaar!
 - Geen LBV vakken voor kinderen binnen buitengewoon onderwijs
 - De problematiek in specialisatie om specifiek met type2-leerlingen op een zinvolle wijze de levensbeschouwelijkheid in te vullen.
 - kinderen uit de verschillende types hebben het soms moeilijk om maar voor 2 uur een andere lkr te hebben die ze voor de rest nooit meer in de klas zien vb type 3
 - Het LBV-rooster beslist alles! Elk ander rooster (zorg, LO) en de verlofstelsels van leerkrachten moeten zich hier vaak aan aanpassen.
 - Elk jaar switchen leerlingen van LBV voor vriendjes of de betreffende leerkracht...dit heeft niks te maken met hun levensbeschouwing.
 - Elke school werkt nu (ook wij) in systemen waar leeftijden, talenten, vakken door elkaar worden gegeven om zo de maximale ontplooiing van ieder kind te bereiken. Enkel bij LVB stoppen we de leerlingen dan weer in "vakjes".
 - de puzzel om leerkrachten te matchen met uw lessenrooster is onbestaand wanneer je als school gelijktijdig 5 godsdiensten in 1 klas moet aanbieden. Laat kinderen proeven van alle culturen zodat ze later een gerichte keuze kunnen maken. Wat tegenwoordig de focus vraagt binnen een klaswerking is respect en groepsdynamiek. Weg met het individualistische denken en zich openstellen, dat kan perfect in een cursus cultuurbeschouwing waarin andere culturen verkend worden en zo ook beter begrepen worden en ook meer gerespecteerd.
 - Organiseer levensbeschouwing na de lesuren. In onze gemeente is er al 'Sport na school'. Organiseer volgens hetzelfde principe 'Levensbeschouwing na school'!!
 - Leerkrachten Zedenleer verlaten met trossen hun vak omdat de inspectie zich niet inzet voor hun vak en leerkrachten.
 - Dit zou ook veel meer aansluiten bij het thema "Wereldburgers"
 - Wanneer levensbeschouwelijke vakken worden afgeschaft, moet dit in alle scholen gebeuren, ook in de vrije scholen, islamscholen of andere gelijkaardige scholen die hun inhoud op een of ander geloof baseren.
 - Meer leerkrachten beschikbaar, veel gemakkelijker om schoolplanning op te maken, meer lokalen beschikbaar, weg met de speciale statuten en verschillende inspecties.
 - 2 uur zinvolle invulling met de hele klas zou tenminste een meerwaarde en verbondenheid creëren, nu worden de verschillen zelfs versterkt met dit totaal onhoudbare (financieel, praktisch-organisatorisch) systeem
 - Als straks de helft van de lestijd naar wiskunde en Nederlands moet gaan heeft in de helft die overblijft LBV met 2 lestijden per week een onaanvaardbaar groot aandeel. laat ons dat toch vervangen door socio-emotionele vorming en leren samenleven. 317 miljoen euro per jaar (zonder de kost voor de inspectie!) daar kan je toch al heel wat mee doen om de diversiteit te omarmen ipv te segregeren? En ... we krijgen er een hoop onderwijzers bij om het tekort weg te werken.
 - In geen enkel ander land werken ze met een systeem zoals in België.
 - Ik vind een wijziging noodzakelijk omwille van meerdere redenen. Niet enkel moeilijk in te plannen, ook moeilijk om leerkrachten te vinden en hen in de juiste school te plaatsen wanneer ze vastbenoemd zijn in scholengemeenschap. Ook ben ik van mening dat het geven van een overkoepelende levensbeschouwing waarbij alle

levensbeschouwingen aan bod komen en er meer ingezet kan worden op waarden en normen binnen alle geloven een noodzaak is in deze maatschappij.

- Die vaste weekplanning van levensbeschouwelijke vakken belemmeren de organisatie van specifieke klas- en schoolactiviteiten (leeruitstappen, ...)
- Een nieuw vak creëren is niet nodig, je kunt perfect belangrijke maatschappelijke inhoud en -doelen (democratische waarden, mensenrechten, enz.) onderbrengen bij wereldoriëntatie.
- In deze 21e eeuw, in een westeuropese context, is het gewoon compleet achterhaald om in het officiële onderwijs 2u per week levensbeschouwingen op te nemen. Dat is een relik van oude politiek-maatschappelijke deals, maar een echte hervorming die naam waardig dringt zich op. Levensbeschouwing kan een deel van een vak als filosofie (met maatschappelijk relevante insteek) zijn, maar is als zelfstandig vak volgens mij echt achterhaald. In de praktijk gaan dan ook alleen de beter en breder geschoolde leerkrachten overblijven die dit kunnen geven. Toch wringt zelfs daar een schoentje: de meeste leerkrachten NCZ (master) hebben moraalwetenschappen gestudeerd, en ik merk (met zelf een achtergrond in oa filosofie) dat zij wel degelijk filosofisch zijn gevormd, maar dat hun kennis binnen het domein filosofie toch veel enger is dan iemand die 'puur' filosofie heeft gestudeerd ipv moraalwetenschappen. Deze leerkrachten gaan zich dus ook moeten bijscholen, hoewel dat met hun reeds aanwezige bagage totaal geen probleem zou mogen zijn.
- De puzzel (organisatie) maken wordt te moeilijk de laatste jaren; is niet meer haalbaar!
- Een opdeling naargelang de levensovertuiging helpt de integratie niet vooruit.
- Groep leerkrachten levensbeschouwing binnen de scholengemeenschap, een pot punten die we zelf invullen, nu hangen we af van de inspectie

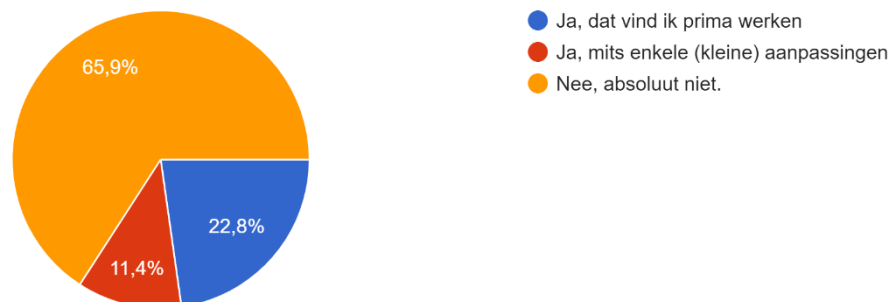
Vrij onderwijs

Vrije scholen moeten onderwijs verstrekken:

- hetzij in een of meer erkende godsdiensten
- hetzij in niet-confessionele zedenleer
- hetzij in een of meer erkende godsdiensten én in niet-confessionele zedenleer
- hetzij in cultuurbeschouwing

Wens je het huidige systeem te behouden met keuze tussen zedenleer en/of een erkende godsdienst?

246 antwoorden

In het vrij onderwijs zijn 56 directeurs (22,8 %) tevreden met de huidige werking. 28 directeurs (11,4 %) zouden graag verder werken met het huidige systeem, mits enkele aanpassingen zien en bijna 2/3 (162 directeurs; 65,9 %) wil absoluut niet dat het huidige systeem behouden blijft.

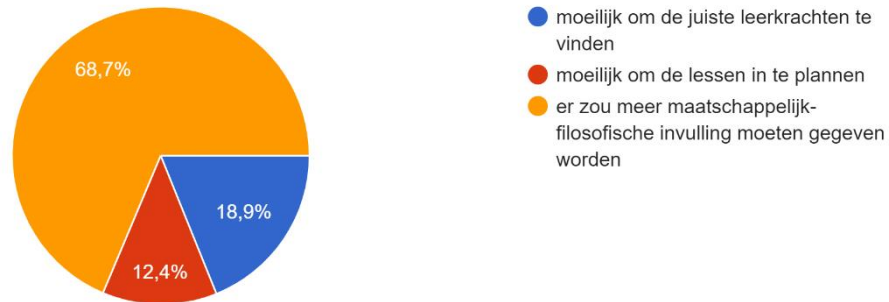
Hier zijn de meest voorkomende suggesties om het goedwerkend systeem wat bij te sturen:

- *Godsdienst behouden met open blik*
 - In het katholiek onderwijs is het nodig dat Rooms Katholieke godsdienst blijft gegeven. Hier moet men niet overgaan tot keuze van andere godsdiensten of zedenleer.
 - Ik denk dat iedereen het vak godsdienst waardevol kan geven.
 - Bij het vak godsdienst staan wij open voor andere godsdiensten en gaan we hierover in verbindende dialoog
 - Onze leraren godsdienst geven op een fijn manier les. Zij hebben aandacht voor interlevensbeschouwelijke thema's. Als we levensbeschouwingen uit het onderwijs gaan halen, dan vrees ik dat dit zal leiden tot een doorgedreven secularisatie.
 - bij ons werkt dit inderdaad goed, enkel katholieke godsdienst, wordt door klasleerkracht gegeven en waarden worden overal in doorgetrokken

- *Organisatie*
 - Het grote voordeel aan onze manier van werken, waarbij godsdienst door de leerkracht zelf gegeven wordt, is dat dit onderdeel niet bepalend is voor de uurroosterpuzzel terwijl het dat wel is wanneer je bijzondere leermeesters beschouwelijke vakken hebt. Ik heb er zelf geen ervaring mee maar ik merk in andere scholen dat deze mensen vaak het minst betrokken zijn bij het schoolleven, zeer erg gericht zijn op hun rechten maar het meest bepalen hoe de lessenroosters eruit zien.
 - Wij geven cultuurbeschouwing!
 - De naam Godsdienst mag verdwijnen. Hier is plaats en ruimte voor andere benamingen. De invulling mag meer filosofisch zijn. Wat is goed en fout? Bespreking van algemene waarden en normen. Het vak mag door andere leerkrachten dan godsdienstleerkrachten gegeven worden. Het aparte ambt van godsdienstleerkracht mag verdwijnen. Ook geen verplichting meer tot het volgen van de specifieke opleiding en geen aparte goedkeuring door pedagogische begeleiding meer nodig.
 - Wij bieden, als katholieke dialoogschool enkel katholieke godsdienst aan op onze school. We bieden dit open aan, met respect voor andere godsdiensten. Ouders weten dat ze hun zoon of dochter inschrijven in een katholieke school, We praten niet de ganse dag over God en Jezus maar hebben wel aandacht voor waarden. We zien hierin veel raakvlakken met andere godsdiensten.
- *Aantal uren*
 - Op termijn lijkt het me beter om over te schakelen op 1 uur.
 - het derde extra uur anders invullen
 - 2 uur godsdienst i.p.v. 3 uur. We krijgen ook maar 2 lestijden en moeten steeds uren uit het lestijdenpakket halen.
- *Lerarentekort*
 - Om rooms-katholieke godsdienst te mogen geven is er een zogenaamd 'mandaat' nodig. Steeds meer leerkrachten hebben dit niet: ofwel omdat ze op een niet-katholieke hogeschool studeerden, ofwel omdat ze niet gedoopt zijn. In tijden van lerarentekort kunnen we zo regels wel missen.
 - Werkt op dit moment. In de toekomst gaan we meer en meer lkr krijgen zonder het mandaat om godsdienst te mogen geven.
 - Voorlopig hebben we nog genoeg leerkrachten die godsdienst mogen geven. Wat in de toekomst?

Waarom vind je een wijziging noodzakelijk?

217 antwoorden

In het vrij onderwijs zijn er 149 directeurs (68,7 %) die een maatschappelijk-filosofische invulling veel nuttiger zouden vinden. Zo', 41 directeurs (18,9 %) vindt het moeilijk om de juiste leerkrachten te vinden en 27 directeurs vindt het moeilijk om de lessen in te plannen in het uurrooster.

Er kwamen heel wat suggesties binnen om het huidige systeem bij te sturen of zelfs te veranderen.:

- *Samenwerken*
 - Kinderen kunnen samen werken aan projecten die hun tot democratische, kritische burgers laat groeien.
 - kies voor 1 vak of geef ons extra tijd om met kinderen te praten
 - Bij ons geven we alle leerlingen 'cultuurbeschouwing'. Dit maakt dat je een klasgroep altijd kan samen houden en hen leert om samen te leven. Dat iedereen met zijn overtuiging respect verdient en dat anders zijn of anders denken geen probleem hoeft te vormen. We streven naar een inclusieve maatschappij.
 - veranderen in ethiek
 - Dit zou veel meer aansluiten bij het thema "Wereldburgers"
 - Het zorgt voor verdeling in de klasgroepen, minder groepsvorming.
 - Laat godsdienst een werk zijn voor de religies zelf (zaterdagschool, ...). Zo krijgen wij meer tijd (3 uur per week) om onze leerlingen nog beter te begeleiden, onze leerlingen die steeds meer zorg nodig hebben.
 - netoverschrijdend hetzelfde aanbod
 - Een neutralere vorm van lessen (zedenleer is een nauwe variant) in de vorm van burgerschap.
 - Wij geven sinds enkele jaren nog enkel cultuurbeschouwing en zie nu dat de lessen een veel bredere en meer onderbouwde invulling krijgen.

- *Organisatie*
 - Leermeesters zouden mee in de reguliere werking ingeschakeld kunnen worden om het lerarentekort op te vangen.
 - De vrije keuze geven aan scholen om de lessen levensbeschouwing om te zetten in burgerschap of een sociaal-maatschappelijke invulling, zodat je makkelijker een leerkracht vindt en ook omdat je de lessen flexibeler kan organiseren.
 - Het aanbod van zoveel godsdiensten zorgt voor heel wat 'organisatiestress' en ongelijkheid tussen de netten (aantal vrije uren van lkr. in de verschillende netten is behoorlijk verschillend).
 - Verschillende levensbeschouwingen organiseren is een hele puzzel. Er zijn niet zomaar 3,4, 5 vrije ruimtes beschikbaar.
- *Geloof hoort niet op school*
 - Middelen beter besteden aan leerkrachten in de klas/ondersteuning. Geloof is een privézaak.
 - Er wordt vaak niet bewust voor het vrij onderwijs genomen en de levensbeschouwing wordt vaak gezien als een noodzakelijk kwaad. Afstand en bereikbaarheid zijn de belangrijkste factoren is schoolkeuze. Zeker in het basisonderwijs. In het secundair onderwijs zal er vooral gekeken worden naar de studierichtingen die er zijn, niet zo zeer of het al dan niet een vrije school is. Dit toont ook aan dat de meerderheid van de ouders de godsdiensten op school beschouwen als niet belangrijk.
 - Alle godsdienstbeleving buiten de schooluren en schoolmuren!
 - Geen kerntaak van een basisschool.
 - Geen godsdienst meer op school, dit is een keuze voor thuis.
 - Nu krijgen we ouders die niet voor onze school kiezen omdat ze een afkeer hebben van de katholieke godsdienst. Dit gaat niet meer over kwaliteit van lesgeven maar over weerstand t.o.v. jammer
 - Godsdiensten en geloof is een zaak van de gezinnen en niet van scholen, zelfs al behoort mijn school tot Katholiek onderwijs Vlaanderen. Laat ons aub inzetten op maatschappelijke vorming en samen-leven
 - Laat levensbeschouwing buiten de lessen/school invulling krijgen vanuit de noden van elk gezin
- *Blijven inzetten op godsdienst*
 - vrij onderwijs moet godsdienst blijven geven
 - RKG als keuzepakket aanbieden
 - Misschien moet erover nagedacht worden om levensbeschouwing uit het lestijdenpakket aan te bieden. Ouders kiezen dan voor extra lessen buiten het vaste rooster rond een bepaalde levensbeschouwing - voor een katholieke school die enkel rooms-katholieke godsdienst geeft, zou dat betekenen dat ze een pakket godsdienstlessen aanbiedt en daarvoor middelen krijgt (bv. onder de vorm van leraren-expert, die daarvoor vergoed worden). De leraren bieden aan alle leerlingen tijdens het dagrooster een maatschappelijk-filosofisch pakket aan.